

D o p i s i.

Iz Gorenjskega, v dan 29. sept. (V odgovor in v obrambo.) [Zakasnjeno.] Zljubilo se je nekemu p. n. gosp. tovarišu, vzeti moje poročilo o letošnji učiteljski konferenci za Kranjski šolski okraj (gl. liste 14, 15 in 16 »Učit. Tov.«) na rešeto, in napisati o njem kritiko v stev. 216. »Slov. Národa.«*) Gosp. tovariš trudil se je, da bi v tem spisu razvil svoje mnogostranske zmožnosti; ni pa sprevidel, da si s svojo kritiko ni le sam sebi nastavil dve limanci, ampak se na obe tudi sam ujel. V 16. listu »Učit. Tovariša« omenil sem bil v sklepu poročila s kratkimi besedami, da se je letos pogresala prijaznost in vzajemnost, ki je prejšnja leta vladala v našem okraji. Tega g. kritikar — gotovo nehotoma — ni le priznal s tem, da je v svojem spisu naj pred v domači besedi konstatiral, da spadamo učitelji Kranjskega okraja pod »dva zvona«, ampak, ker je gospod zmožen tudi latinsčine, potrdil tudi s podpisom: »altera pars«, da razdvojeni smo v dva tabora.

Spregovorimo o nekaterih posamnostih omenjene kritike le kaj malega. Kar zadene komisije okrajne knjižnice, menim, da bo ona sama dala odgovor na to, kar se jej šteje v húdo. Molčati o tem pa vendar popolnoma ne morem tudi jaz. Človek ne vé, ali je gosp. kritikar pri obravnavi tega predmeta hotel pred vsem svetom dokazati, kako da ima ministerialne ukaze v svojem drobnem malem prstoku, ali pa, da on in njegovi gg. drugi izpod »drugega zvona« hrepenijo po daljnem izobraževanju; toda načelnistvo okrajne knjigarne zamašuje jim hudovoljno vir, iz katerega bi mogli zajemati véde.

G. kritikar z vsem »altera pars-em« vred se niso nahajali letos vprvič navzoči pri učit. konferenci v Kranji. Eni bili so pri njej že mnogokrat. Vprašamo jih tedaj kar naravnost in po domače: Kje so imeli oni takrat vselej svoja ušesa, ko je vedno vsako leto gosp. načelnik komisije naznanil: Okrajna knjižnica štela je do letos toliko knjig; v teku zadnjega leta prirastlo jih je toliko, izmej katerih so bolj znamenitega obsega té in té (imenovala so se navadno po naslovih). Ali so gosp. kritikar in njegovi gg. tovariši res tako kratkega spomina, da so vse to kar hipoma pozabili in si naslova prav nebene knjige niso zapomnili? Mislimo, da vendar ne; marveč menimo, da dobro vedo za Kranj, ker niso zelo oddaljeni od njega; oni tudi prav dobro vedo, da okrajna knjižnica ni zaprta; njim je marveč prav dobro znano, kje je shranjena, in da stoji vsakemu izobraženja željnemu učitelju vsaki čas na razpolaganje; sto- in stokrat bi bili lahko zvedeli, katere knjige so v njej; zlasti pa se zdaj po zadnji konferenci, ko je vsaki g. učitelj prejel popolni zaznamek vseh knjig v roke. A g. Pezdíč jim je nepriljubljena oseba, kateri naj se ogrení stanje kot načelniku okrajne knjižnice; — prilika pa tako lepa, dati tudi starejšema učiteljema gg. Knific-u in Levičniku vsakemu eno po glavi; torej: huj! po njih! Se vsaj poslednja dva ne bosta več predrznila, v prihodnje delati na to, da bi ostajala komisija okr. knjižnice »in status quo«; marveč da pridejo na krmilo enkrat tudi gg. kolegi iz »altera pars-a«; potem bodo tudi hipoma izginili vsi »nedostatki« pri naši knjižnici.

Tudi moj opis o konferenčnih razpravah g. kritikarju ni po volji; očita mi profesorsko samovoljnost, in prizadeva se, me poučiti, kako naj se taki spisi sestavljajo. Pospně se tedaj koj hipoma namest mene on sam na profesorsko katedro.***) Ta svoj trud naj si bil gospod pač prihranil, in naj bo ob enem tudi zagotovljen, da me ni volja, k njemu v tej zadevi hoditi v solo in pouk.

Res, človek se stára; — mlajše moči vedó zdaj take reči bolje obdelovati; — — torej naj bo pa prih leto g. kritikar prevzel poročilo o naši konferenci, ter pokazal nam bolj na drobno, kako naj se v novi dóbi izgotovljujejo taki spisi.

Sploh se nam pa dozdeva, da za obema tema grmičema (knjižnično zadevo in konferenčno razpravo) tiči drug (in sicer eni in isti) zajček. Virček tam dol blizo Strmola o tem morda kaj več vé.

Kako da je gosp. kritikar v svojo razpravo poslednjič prištel in pricéfral, kakor za lase tudi Don Quisco-tove burke, v resnici ne vem. Morda je želel s tem dokazati, kako zelo in globoko je zveden v raznovrstnih strokah beletristike. — Ako je pa hotel s tem smešiti mojo malenkost, se pa tolažim, da nisem jaz edini učitelj v našem okraji, ki se mu kaj takega pripeti.

*) Ta list mi je bil poslan kot nenaročniku na „Sl. Nar.“ po c. kr. pošti „Laibach-Bahnhof“ ne vem, ali od prijateljske, ali neprijateljske roke. Naj si bo eno ali drugo: Hvala lepa za prijazni spomin!

***) Dotično moje obravnavo lahko vsakikdo bere v 16. listu „Učit. Tovariša“, ter se more na lastne oči prepričati, koliko je bilo v njej subjektivnega (osebnega), koliko pa objektivnega (rečnega).

Pisavec.

Pisavec.

Lanske jeseni je dobil gosp. nadučitelj V. za god anonimno po c. k. pošti poslan duhovski kolár, menda iz smešnega namena: češ, ker se rad družiš z gg. duhovniki, tù imaš nekaj, da jim boš bolj enak. Kdo je bil ta skrivni darovalec, ali če jih je bilo morda kaj več vkup »in Compagnie«, ne vem, in, da se naprej zabranim: tudi nikogar kratkomalo natolcevatí nočem, Navedel sem le resnični faktum. Ljudem pa jezikov tudi ne morem vezati, komu se ta pobalinsko-junaški čin pripisuje, tem manj, ker pregovor pravi, da je to rado res, kar ljudje govoré.

K sklepu pa povem, da se o vsem tem dalje z nikomur prepíral ne bodem; nimam volje in tudi časa ne za to. Javno sem písal jaz svoje poročilo o konferenci, javno je na to odgovoril g. kritikar; komur je za to zadevo kaj mar, naj oba spisa bere in — sodí! *Podratitovski.*

Iz Gorice, 12. okt. 1883. Izpiti učiteljske sposobnosti pričnó se tù 15. t. m. Oglasila sta se dva učitelja in devet učiteljic. Mej temi je le ena Slovenka, in še ta ne pride zarad bolezní; ostale so Italijanke. Učitelja sta iz Dalmacije (!) in baje oba Hrvata. Vsi želé prestati izpit za ljudske šole, za meščanske šole nihče.

Iz okolice Celjske. Redka svečanost se je obhajala 10. oktobra t. l. pri Novi-Cerkvi nad Celjem; g. Janez Zdolšek, mnogozasluzni nadučitelj ondošnji namreč je dobil od Nj. Veličanstva presvetlega cesarja srebrni križec za zasluge s krono, katerega mu je v ta dan slovesno izročil preblagorodni c. kr. namestnijski svetovalec, okrajni glavár g. Frd. Haas v navzočnosti šolske mladeži, mnogo duhovnikov in učiteljev. Ob 9. uri bila je slovesna sv. maša, katero je služil prečastiti g. Alojzij Šijanec; pri maši so prav ganljivo peli šolarji; pred velikim oltarjem v stranskih klopeh so bili na eni strani c. kr. namestnijski svetovalec g. Haas in c. kr. okrajni šolski nadzornik g. Bl. Ambrožič, na drugi strani včg. korar Juvancič z drugimi gospodi, po cerkvi pa je bilo mnogo gospodov duhovniškega in učiteljskega stanu ter družega pobožnega ljudstva. Po opravi sli smo v lepo okinčano šolsko poslopje; pred vhodom je bil postavljen slavolok z napisom: Živio, cesar Franc Jožef I! Živio, gospod nadučitelj! C. kr. namestnijski svetovalec govori tù ter živo opisuje 33letno uspešno delovanje g. nadučitelja Janeza Zdolška ter mu naznanjeva, da ga je Nj. Veličanstvo presvetli cesar za njegove zasluge izvolilo oblikovati s srebrnim križcem za zasluge s krono, pripnè na prsi cesarski dar. G. govornik še v daljšem govoru častita g. nadučitelju k temu najvišjemu odlikovanju želeč mu še mnoga leta na korist šolstvu, navzočim pa ga stavi v vzpodbudo in v posnemovalni vzgled ter končá govor s 3kratnim »Hoch« na presvetlega cesarja Franc Jožefa I.

Potem pa slovenski govori c. kr. okrajni šolski nadzornik g. Bl. Ambrožič, omenjeva je zaslug g. odlikovanca ter velike važnosti današnje slovesnosti ne le samo za odlikovanca in njegovo obitelj, temuč tudi za vso občino, v kateri že 28 let tako uspešno deluje, za njegove učence bivše in tù navzočne, za njegove sotrudnike učitelje, in sklene s 3kratnim »živio« na presvetlega cesarja, kot uajvišjega zaščitnika šolstva in učiteljstva, kar po napolujenej sobi živo odmeva.

G. odlikovanec se pokloni c. kr. namestnijskemu svetovalcu ter se ganjen zahvaljuje na najvišjem odlikovanju presvetlemu cesarju, ter prosi gospoda namestnijskega svetovalca, da bi blagohotno njegovo zahvalo poročal presvetlemu cesarju. Potem se obrne proti božji podobi, ter se tudi Bogu zahvaljuje, da ga je vodil, tolažil in mu na strani stal v marsikateri grenki in tužni uri, a da je z njegovo pomočjo vse srečno prebil, prosi tudi še nadalje podpore in blagoslova od zgoraj. Otroci so se jeli ihteti in v tem in onem očesu vidile so se solze.

Šolska mladež potem zapeje cesarsko pesem, kar tudi drugi navzoči pomagajo. Potem domača gg. katehet in podučitelj razdelita mej mladež spominek z napisom: »Gospod Janez Zdolšek, nadučitelj pri Novi-Cerkvi, je po milosti Njih Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I. za svoje velike zasluge in zvesto delovanje bil dné 10. oktobra 1883. l. poslavljen s srebrnim križcem za zasluge s krono.«

Po tej lepi slavnosti bil je vkupni obed, pri katerem se je mnogo napivalo in govorilo. Gospodu odlikovancu in nam vsem bode ta dan vedno v živem spominu.

Iz Ljubljane. Iz seje c. k. deželnega šolskega svéta za Kranjsko v dan 13. sept. t. l. Izročite se na višje mesto dve prošnji za oprostenje sposobnostne preizkušnje za zasebne ljudske šole. — Reši se pritožba nadučiteljeva o opravični dokladi, druga o pripoznanji druge službene doklade pa se odbije. — Ukrene se potrebno o ustrahovalni preiskavi nekega nadučitelja. — Nekaterim šolam dovoli se poludnevni ponk. — Dva nadučitelja in štirje učitelji in učiteljice se za trdno postavijo. — Nekaterim okrajnim šolskim svétom se naroča, kako je ravhati pri nastavljanji začasnih učiteljev. — Dovolijo se petletne doklade in nagrade.

— Metelkotove ustanove. Bivši profesor in duhoven, vrli gospod France Metelko, je v svoji oporoki v dan 1. maja 1858. l. sporočil darila po 42 gold. vsako leto za šest ljudskih učiteljev na Kranjskem, ki se odlikujejo po pravnosti, marljivosti, in ki pridno goje slovenščino in sadjerejo v ljudski šoli. Za ta letošnja darila se prošnje vlagajo do 18. novembra t. l. sl. dežel-nemu šolskemu svetu v Ljubljani.

— V tukajšnje c. k. izobraževalnico za učitelje vstopilo je letos v I. tečaj 22 v II. 18, v III. 27, v IV. pa 31, vkup tedaj 98 pripravnikov (23 manj kot lansko leto). C. k. izobraževalnica za učiteljice ima letos le I. in III. tečaj; v I. je 37, v II. pa 21, vkup 58 gojenk.

— **Občni zbori „društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem“, „Slovenskega učiteljskega društva“ in „Národne šole“** bodo v četrtek 18. t. m., ker zaradi nekaterih ovir ni mogel biti napovedani dan t. j. 4. t. m., in sicer po užé naznanjenem vzporedu. Nadejamo se, da se ga bodo udeležili vsi g. g. udje, katerim je to le količkaj mogoče.

— »Slovenske pesmi« za sopran, alt, tenor in bas, uglasbil dr. Benjamin Ipavec. II. zvezek. Lastnina izdajatelja. Tiskala Engelman in Mühlberg v Lipskem. Te dni je izdal naš preljubi skladatelj to zbirko napevov za mešan zbor ali četrospev in s tem ustregel našim pevskim društvom, kateri so vedno v zadregi, če je treba posvetnih skladb za mešan zbor; kajti do zdaj so naši skladatelji le bolj za moški zbor zlagali napeve, ker so znali, da je v prvej vrsti treba, da se moško petje razvije in okrepi mej Slovenci. Zdaj, ko smo že tako lepo napredovali na polji domače glasbe, bode pa tudi treba, da pričnejo naši skladatelji za nežne naše pevkinje zlagati kompozicije. Dr. Benjamin Ipavec se bode tudi s temi skladbami prikupil pri pevcih in poslušalcih, kajti stavljene so tako prijetno za uho in tudi ne preteško za pevce, da se bodo takoj udomačile v vseh národnih društvih, kjer se goji petje mešanih zborov. Obsega ta zbirka 5 napevov: 1. »Kadar mlado leto«, besede S. Jenkove; 2. »Ne zveni mi«, besede S. Gregorčičeve; 3. »Rožici«, besede A. Okiskega; 4. »Leži polje ravno«, besede S. Jenkove, in 5. »Na Savskem bregu«, besede Andrejkovega Jožeta. Dobivajo se te skladbe po 60 kr. zvezek pri lastniku v Gradci (Karl Ludwig Ring 4).

„Nár.“

— Hrvatski pedagogijsko-književni zbor v Zagrebu je svojima pravima članoma g. Andreju Praprotniku in g. Ivanu Tomšiču, katera je Nj. Veličanstvo odlikovalo, poslalo sledečo čestitko: »Velecienjeni gospodine! Častno odlikovanje, koje je u dio palo Vašemu gospodstvu od Njeg. Veličanstva našega premilostivoga cara i kralja, veoma je obradovalo i hrv. pedagog.-knjiž. sbor. Smatrajuć za svoju duku, da u svom krugu tako vriedne i visoko odlikovane članove broji, izjavljuje on Vama iz svoje odborske sjednice držane 2. o. m. svoju iskrenu čestitku sa željom, da još mnoge godine uztrajate na stazi, na kojoj do sada djelovaste na korist i slavu svojemu zvanju i svojemu narodu. Sliedilo Vaše stope celo slovensko pučko učiteljstvo! Živili!«

— **Praprotnikov „Abecednik za slovenske ljudske šole“** dobiva se pri bukvozevu Gerberji po 20 kr.; na vsakih 10 iztisov dobí se en iztis za uboge učence.

— **Presrčna zahvala.** Pri odlikovanju, ki mi ga je naklonila Nj. V. cesarjeva milost, so mi moji prijatelji, učitelji in sploh domorođci vseh stanov kazali toliko naklonjenosti, katere nisem nikdar pričakoval. Ker se ne morem vsem ustno in pismeno zahvaliti, prosim, da bi tih po »Tovarišu« blagovolili vzprejeti mojo najpresrčnejšo zahvalo za toliko slavno čestitanje. V Ljubljani meseca oktobra 1883. l.

Andrej Praprotnik.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Ker je nadučitelj Jožef Kavšek v Vinici umrl, razpisuje se služba nadučiteljeva ob enem šolskega voditelja na dvorazredni šoli v Vinici z letno plačo 500 gold., z doklado 50 gold. in s prostim stanovanjem. Prošnje naj se vlagajo do 25. oktobra t. l. pri c. k. okr. šolskem svetu v Črnomlji. — Na dvorazredni dekliški šoli v Črnomlji ste služba druge učiteljice z letno plačo 400 gold. in na dvorazredni šoli v Dragatušu druga učiteljska služba, za katero tudi lahko učiteljice prosijo, z letno plačo 400 gold. in s prostim stanovanjem razpisane. Službi se bodejo oddale za trdno, aličasno. Prošnje naj se vlagajo do 20. oktobra t. l. pri c. k. okr. šolskem svetu v Črnomlji. — Na trirazredni ljudski šoli v Višnji gori III. uč. služba z letno plačo 400 gold., za trdno, aličasno. Prošnje okrajnemu šolskemu svetu v Litijo do 20. t. m.